

declared by the highest form of cognitive activity, which is available only to the artistic genius. Only a brilliant work of art is able to capture the infinite, and therefore represents a unique product, a similar product of the nature of creation and its highest body, which merged these opposites. This unique work of art is a tangible product, unconscious bearer of the infinite, universal and necessary ideal content that appears in a person endowed with the ability of aesthetic contemplation, and through the person. The content of the ideal, which has been invested in the work of art by an artistic genius, later is unlimitedly contemplated by others who due to the productive capacity of the imagination draw an infinite ideal.

Schelling, as a representative of his time, expresses the spirit of the era, clearly draws a distinction between scientist thinking and ordinary consciousness. He brings this idea to its logical conclusion: he believes that the subject of absolute knowledge can be not only a scientist or a philosopher – a man of the elite, and the representative of the elite, endowed with artistic genius.

"The aesthetic contemplation" allows perceiving the absolute identity of the ideal and the real in the beautiful works of art in the products of ideal activity of artistic genius. In the philosophy of self-nature things are considered by analogy with the products of men's hands. And more than a clear form of this representation is that the only appropriately explored world – the world of products and results of the human mind and work.

The ideal exists objectively in the course of activities carried out as an activity function of intelligence. It disappears with the cessation of the activities, but does not disappear completely; it is objectified in the product of this activity. On the other hand, this realized ideal is not the very ideal but only its substantively or semiotic fixed being.

The article is focused on the contemporary understanding of the problems of aesthetic nature of the ideal in connection with the modern theory of philosophy of art. Philosophy is currently being faced with materialistic rethinking of the most important achievements of German idealism in solving the problem of the ideal.

Keywords: art, philosophy of art, the ideal, dialectic of the ideal, the real, the objective.

УДК 130.2 : 37.01

БОНДАРЕВИЧ І.М.

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії
Запорізького національного технічного університету (м. Запоріжжя, Україна)
e-mail: bondarevych@ukr.net

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПРИНЦИП ЯК ПІДГРУНТЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Анотація

У статті аналізується антропологічний принцип модернізації освіти у вузькому і широкому контекстах. Робиться висновок, що вузький зміст антропологічного принципу дозволяє окреслити орієнтири освітньої діяльності в ситуації стабільного суспільного розвитку. Активні трансформаційні процеси в суспільстві об'єктивно вимагають уточнення антропологічного принципу у широкому контексті, який дозволяє конкретизувати напрямок зміни парадигми буття шляхом уточнення особливостей сучасного етапу антропосоціогенеза. Широкий контекст антропологічного принципу сформульований таким: кожна освітня ланка та вища професійна освіта в тому числі повинні сприяти розкриттю індивідом психо-соціо-духовних горизонтів.

Ключові слова: нова парадигма освіти, антропологічний принцип модернізації освіти, безособова і особистісна парадигми буття, особливість сучасного етапу антропосоціогенеза.

Постановка проблеми. Трансформація українського суспільства на шляху національно-демократичних перетворень є системним, багатоплановим процесом, здійснення якого вимагає одночасних і узгоджених змін в усіх сферах суспільного життя. Зазначене актуалізує дослідження фундаментальних засад функціонування суспільних систем у якості динамічної цілісності. В контексті реформування освітньої галузі засадничими питаннями вбачаються такі: укладання реєстру принципів положень освітньої діяльності нового типу, розбудова її методологічних основ, створення її загальної тактики – бази даних покрокових технологій з її реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання принципів засад освітньої діяльності актуалізується в умовах трансформації суспільного життя, коли очевидно постає невідповідність

освітніх і буттєвих стандартів. У вітчизняному просторі це явище набуває місця ще в другій половині ХХ століття. З цього часу питання принципів засад освітньої діяльності обговорювалось в різних площинах: педагогічній, психологічній, філософській. В результаті наукового дискурсу народжувались плідні ідеї та рішення як то: відмова від предметоцентристського підходу в навчанні на користь культурологічного (В. Безрукова, В. Краєвський, В. Ледньов, І. Харламов і ін.); теорія особистісно-орієнтованого навчання (В. Даренський, О. Хуторський і ін.); теорія про три типи навчання (Г. Бейтсон); ідея про взаємозв'язок парадигми буття і парадигми освіти (В. Сабадуха) конструктивістська парадигма в навчанні (С. Балей, Р. Рорті, Кравцов О.О.) і багато інших. Поступово дослідження фундаментальних засад питань змісту освіти, її цілей, мети склали головну турботу наукового напрямку – філософії освіти. Саме в його межах в ХХІ столітті відбувається акумуляція бачень, ідей, рішень принципів положень щодо нової парадигми освіти.

Серед принципів положень нової парадигми освіти розрізняємо якнайменше дві категорії.

До першої відносяться ті що стосуються питань змісту і форм освіти, виступаючи в ролі орієнтирів процесу внутрішньої переструктуризації, реорганізації і модернізації самого освітнього процесу.

До другої когорти належать принципові положення, що стосуються питань цілей і мети освітньої діяльності на певному етапі історичного розвитку суспільства і культури в цілому. Вони окреслюють зовнішні взаємозв'язки системи освіти з іншими соціальними системами. Перші мають філософсько-психолого-педагогічну і предметно-наукову фундацію, а другі – суто філософську і являють граничне обґрунтування нової парадигми освіти. Так, наприклад, принцип непротиставного співвідношення універсального і специфічного в навчанні, про який пише Л. Горбунова відносимо до першої когорти: «У процесі навчання універсальне та специфічне, притаманне певним локальностям, не повинні протиставлятися. Навчання має спрямовуватись на те, щоб концентрично пов'язувати все притаманне людині та її життєвому досвіду: індивідуальне, регіональне, національне, європейське, планетарне» [2, с. 300]. Очевидно, що зазначене принципове положення важливо враховувати в процесі конструювання змісту освіти.

Мета статті. Наше дослідження присвячене антропологічному принципу побудови освіти, який розкриваючи горизонти усвідомлення мети і цілей нового освітнього процесу, окреслює його стратегічні орієнтири і шляхи модернізації.

Виклад основного матеріалу. Про антропологічний принцип побудови освіти можна говорити як у вузькому так і в широкому сенсі, які виявляються діалектично пов'язаними.

Перший полягає в тому, що освіта має сприяти ефективній життєдіяльності людини, дозволяючи людині самореалізовуватись і розвиватись в унісон із соціумом. З реалізацією цього принципу існують серйозні утруднення. Одну з їх причин С. В. Пролєєв в доповіді «Репресивні практики освіти: вимушена необхідність чи владні зазіхання соціуму?» визначає як амбівалентність антропологічної місії та соціальних функцій освіти. «Ця загрозлива амбівалентність освіти знаходить прояв у тому, що вона, з одного боку, покликана забезпечити доступ особистості до культурних надбань людства для її продуктивної самореалізації, а з іншого боку, — виступає соціальним інструментом, за допомогою якого людина підпорядковується соціуму й відбувається знищення самобутності особистості відповідно до потреб суспільства» [Цит. за 7, с. 304]. Очевидно, що соціально-економічний і політичний клімат суспільства обумовлює акцент амбівалентної антропологічної місії освіти. В олігархічних суспільствах освіта сприяє виключно початковому особистісному розвитку індивіда. Соціальні функції освітніх інституцій в демократичних суспільствах є більш повноцінними. Тож, маємо враховувати, що реалізація вузького смислу антропологічного принципу залежить від особливостей соціально-економічного і політичного розвитку суспільства.

В. Сабадуха [6, с.117–119] знаходить причину неспроможності української системи освіти задати взаємоузгоджений ритм розвитку індивіда і суспільства в економічно-правовій площині. Конкретизуючи ідею взаємозв'язку парадигми буття з парадигмою освіти через повноцінність включення індивіда в економічні відносини, В. Сабадуха ставить питання про граничні обмеження, які накладають онтологічні засади на розвиток сутнісних сил індивіда. Автор характеризує чотири типи економічних відносин (розподіл, обмін та управління, власність, комплексний тип економічних відносин), у відповідності до діяльнісного засвоєння яких, в межах суспільства формується чотири рівня розвитку індивіда, («залежний», «приспосованець», «особистість», «геній»), життєдіяльність яких зголошується з чотирма типами психологічних установок (стимул, мотив, інтерес, ідеал). Перші два рівні розвитку індивіда («залежний», «приспосованець») презентують безособистісну парадигму буття, а третій і четвертий («особистість», «геній») – особистісну. В ситуації, коли більшість членів

суспільства усунута від всього комплексу економічних відносин, канал розвитку їх сутнісних сил залишається замкненим, а вони самі потрапляють в лабеті безособистісної парадигми буття. За таких обставин всі зусилля особистісно-орієнтованої системи освіти будуть зведені нанівець. Саме парадигму буття автор називає визначальним фактором розвитку сутнісних сил індивіда і підсумовує наступним: «Трагічна особливість суспільної, наукової, філософської думки сучасної епохи полягає в тому, що зміна парадигми буття не усвідомлюється як життєво необхідна проблема» [6, с.119]. Зазначені виснування підкріплюються динамікою освітянського дискурсу щодо особистісно-орієнтованого навчання, який жваво точиться ще с останньої чверті минулого століття, реалізується в локальних програмах і пілотних проектах, результати яких не знаходять застосування, бо не мають попиту в тому житті, в яке виходять учні шкіл і студенти вишів.

Помітимо, що вузький смисл антропологічного принципу дозволяє визначити орієнтири освітньої діяльності в ситуації стабільного суспільного розвитку. Але українське суспільство знаходиться у фазі соціально-економічних трансформацій, коли формати життя у більшості своїй знаходяться в невизначеному стані, і вузький смисл антропологічного принципу не дозволяє точно визначити орієнтири нової освітньої діяльності. Об'єктивно потребується їх уточнення за допомогою широкого смислу антропологічного принципу, який конкретизує напрямок змін парадигми буття шляхом пояснення особливостей сучасного етапу антропосоціогенезу.

Широкий смисл антропологічного принципу передбачає кореляцію парадигми освіти до сучасного етапу антропосоціогенезу. Фактично широкий смисл антропологічного принципу дозволяє визначити спрямування видового розвитку людства в поточний момент, а також уточнити еволюційну перспективу змін онтологічних.

Тезово наведемо результати нашого аналізу стосовно конкретизації сучасного етапу антропосоціогенезу, який базується на спостереженні змін, що відбулись в структурі людини в процесі її видового і родового розвитку [цит. за 1].

Науковці визнають матеріальну і духовну складові структури людини бінарними: «живу істоту треба розглядати як особливе сполучення потоків матеріально-енерго-інформаційного змісту» [3, с. 174], а за психічною і соціальною складовими закріплюють роль опосередковуючих.

Матеріальне і духовне реалізуються в людині через психічне.

Соціальна складова структури людини забезпечує своєрідний спосіб взаємозв'язку із середовищем.

За свідченнями історії і археології, період переходу від тварини до людини (в літературі визначається як біологічна підготовка людини) – це епоха австралопітеків (пізній третичний – початок четвертичного періоду). Матеріальною основою цих змін є сформовані протягом життя стійкі системи рефлексів, які надають змогу реагувати на ті чи інші впливи середовища. В цей період ареною найпотужніших змін виступає **тіло** людини.

Формуються психічні механізми емоційно-чуттєвого сприйняття світу, які в науковій літературі визначаються як **світовідчуття**.

Становлення соціальної складової людини відбувається в ході опанування нею світу людських речей і явищ в процесі **переживання**. Матеріальною основою цих змін є сформовані протягом життя стійкі системи рефлексів, які надають змогу реагувати на ті чи інші впливи середовища.

Духовні структури представлені «механізмами розповсюдження смислів від засадничих ядерних структур до периферійних, похідних щодо конкретної ситуації» (процесом **смислоутворення**) [5, с. 255], що здавна називалося душевними переживаннями. Духовним надбанням цього рівня є **душа** людини, її глибиною є ступінь спроможності людини відчувати, трансформувати мотиви свого відношення.

Наступний період означений в історії як безпосередній перехід до людини. Археологія і історія пов'язують його з фізичним типом людини, який існував від пітекантропа до неандертальця. «Біологічний розвиток людини відбувається під впливом виробництва, а це – вже суспільний процес, який розвивається за суспільно-історичним законом» [4, с. 411].

Складні рефлекторні системи перетворюються у функціональні органи **мозку**.

Розвиток і формування психічних функцій, притаманних людині як суспільній істоті, відбувається у формі засвоєння та опанування, що в сутності є процесом **індивідуалізації**. Психологічні механізми формують образне сприйняття дійсності – **світосприйняття**, що за визначенням є інтелектуальною дією.

Соціальна діяльність в цей період позиціонує колективну працю, а соціальна організація – начатки суспільства.

Зміни в духовній складовій представлені процесом **смыслоусвідомлення** – «відтворення контекстів і смислових зв'язків, що дозволяють вирішувати завдання на смисл об'єкту, явища, дії» [5, с. 270].

Надбанням цього рівня є **індивід людини**, що має здатність осягати світ і складати своє уявлення про нього, тобто має достатні психічні потужності для того, щоб почати будувати власну діяльність засобами **рефлексійного мислення**.

Виникнення *Homo sapiens* – «людини розумної» – є наступним визначальним моментом в розвитку людини.

На терені остаточного біологічного оформлення (явище **генотипу**) відбувається подальший **суспільно-історичний** розвиток людини.

Психічні енергії, озброївши людину свідомістю, тчуть полотно **світогляду** як логіко-концептуального усвідомлення світу і себе.

На цьому етапі максимум потужності духовної складової людини являє **фенотип** як простір «змістовної перебудови життєвих відносин і смислових структур, в яких вони переломлюються» (механізм **смыслобудівництва**) [5, с. 270]. Суспільна діяльність, процес соціалізації реалізуються в процесі творчої перекомпановки елементів дійсності, зміни їх зв'язку, залежностей, в результаті чого відбувається виробництво продукту, який має загальнокультурне значення. **Самоусвідомлення** виступає як «рефлексування, здібність свідомості зосереджуватися на собі, опановувати себе як предмет дослідження і перетворення» [5, с. 287]. А самосвідомість набуває форми прогресуючої рефлексивної практики. За висловом В. С. Баруліна, така «своєрідна самоідентифікація людини» і є фактом народження **особистості**.

Зазначене дозволяє говорити про три етапи змін, які відбулись в матеріально-психічно-соціально-духовній структурі людини в процесі антропосоціогенезу.

Перший етап позиціонує максимально розгорнуті можливості **тіла**: світовідчуття – переживання – смыслоутворення. Цілісність людини фіксована в її **генах**.

Другий етап презентує зростання потужностей **мозку**: світосприйняття – індивідуалізація – смыслоусвідомлення. Цілісність людини уособлює *індивід* як унікальний, функціонально цілісний представник людського роду, здатний приймати участь в суспільній діяльності.

Третій етап виявляє складання **фенотипу** людини, який характеризується наявністю світогляду, процесів соціалізації і смыслобудівництва. Результатом цих змін постає *особистість* як міра повноти самосвідомого духовного життя індивіда.

В схематичному зображенні вищезазначене виглядає наступним чином:

Фізична сфера	<i>тіло</i>	<i>мозок</i>	<i>генотип</i>
Психічна сфера	<i>світовідчуття</i>	<i>світосприйняття</i>	світогляд
Соціальна сфера	<i>переживання</i>	індивідуалізація	соціалізація
Духовна сфера	розрізнення	усвідомлення	будівництво смислів

Поняття «сучасний фізичний тип людини», «індивід», «особистість» фіксують етапи змін в структурі людини впродовж її історії. Зміст останніх полягає в наступному: *матеріальна* складова (тіло / мозок / генотип), *психічна* (світовідчуття / світосприйняття / світогляд), *соціальна* (переживання / індивідуалізація / соціалізація), *духовна* (смыслоутворення / смыслоусвідомлення / смыслобудівництво).

Зміни в матеріальній структурі людини являють, за П. Т. де Шарденом, процес складання філи, тобто нового виду живого на Землі.

Зміни психічної складової структури людини позиціонують становлення механізму відбиття, сприйняття оточуючого середовища – формування психіки людини.

Зміни в соціальній і духовній складових структури людини постають рушійною силою перетворення людини з видової істоти на родову.

Якщо в авангарді еволюційного розвитку австралопітека знаходилось його тіло, а для пітекантропа і неандертальця найбільш потужними виявились психосоціальні зміни, то **вісь еволюції «homo sapiens»**, сучасної людини знаходиться в галузі духу.

Отже, **пересування епіцентру еволюційних змін** в антропогенезі **відбувається від матеріальної до духовної складової структури людини**. Це означає, що перспективи сучасної людини пов'язані з **духовним** зростанням, яке обумовлене ходом еволюційних змін і полягає в тому, щоб здійняти людину до особистісних щаблів буття.

Висновки. Зазначене дає підстави конкретизувати широкий зміст антропологічного принципу освітньої парадигми наступним чином: кожна освітня ланка, і вища професійна освіта у тому числі, мають необхідно сприяти відкриттю індивідом психо-соціо-духовних обріїв.

Знання, вміння і навички, які сьогодні визначені метою освітнього процесу, мають бути переосмислені як засоби особистісного зростання.

Тактика особистісного зростання має стати орієнтиром для будь яких освітянських проєктів реформаторських дій, які мають моделюватися відповідно до кожного освітньо-особистісного рівня.

Необхідною постає проблема визначення критеріїв і рівнів особистісного зростання, відповідно до яких відбуватиметься реалізація освітньої діяльності на різних рівнях.

Йдеться також про інше розуміння ролі і значення предметного знання: воно перестає бути самоціллю і має стати засобом особистісного звершення індивіда. Таку парадигму освіти можна назвати особистісною.

Принагідно зазначимо, що цілі і мета виховання, яке зазвичай пов'язують з традиційним навчанням, також мають бути переосмислені. Особистісна парадигма освіти виставляє нові акценти: не мене навчають, а я навчаюсь; не мене виховують, а я розвиваюсь як особистість. В цьому сенсі мало можна сподіватись на окремі педагогічні техніки, проєкти. Освітня діяльність на кожному рівні має бути підпорядкована особистісному розвитку причому у суворій відповідності до критеріїв кожного з його рівнів.

Вирішивши питання з критеріями особистісного росту для кожного рівня освіти можливо переходити до практики модернізації предметного знання з метою скоротити існуючий між предметним (освітнім) і науковим знанням розрив, які науковці оцінюють в 300-400 років. Принципові засади цієї діяльності потребують подальших досліджень.

Діалектика вузького і широкого сенсу антропологічного принципу побудови особистісної парадигми освіти виглядає зрозумілою з точки зору бінарних протилежностей належного і реально існуючого. Відповідність онтологічних і освітніх засад корелюється з еволюційними змінами людини. Але маємо враховувати, що найкращі моделі особистісної парадигми освіти не мають шансу на реалізацію за умови панування в суспільстві безособистісної парадигми буття. Як це і сталось у вітчизняній освітній практиці: обговорення особистісно-орієнтованого навчання, що триває в науково-педагогічному дискурсі з другої половини ХХ століття, так і не перейшло у практичну площину. Найгірше з цього те, що було «заговорено» теми особистості, особистісної парадигми буття, а питання критеріїв і рівнів особистісного розвитку було віднесено до суто теоретичних.

Список посилань

1. Бондаревич І. М. Духовна цілісність особистості: дійсність та перспектива / І.М. Бондаревич. – Запоріжжя, ЗНТУ, 2008. – 162 с.
2. Горбунова Л. С. Дидактичні інновації «World Didac 2006»: Світовий контекст та проблеми розвитку / Л. С. Горбунова // Філософія освіти. – 2006. – № 3(5). – С. 291–301.
3. Казначеев В. П. Феномен человека: космические и земные истоки / В.П. Казначеев. – Новосибирск: Книжное изд-во, 1991. – 175 с.
4. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики. Человек и культура / А. Н. Леонтьев. – М.: Изд-во Моск. Ун-та, 1981. – 584 с.
5. Леонтьев Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности / Д. А. Леонтьев. – М.: Смысл, 1999. – 487 с.
6. Сабадуха В. О. Евристична значущість ідеї ієрархії сутнісних сил людини для зміни парадигми життєдіяльності / В. О. Сабадуха / Трансформація парадигм мислення та концепцій знання під впливом сучасних викликів у загальній, соціальній, практичній і прикладній філософії : матеріали міждисциплінарної конференції, 29–30 листопада 2007 р., Львів / відп. За випуск Карась А. Ф. – Львів : Львів. Нац. ун-тет ім. І. Франка, 2007. – 160 с.
7. Степаненко І. В. Пріоритети і цінності сучасної освіти. Педагогічне самовизначення України (інформація про роботу VII міжнародної науково-практичної конференції «Освіта й доля нації» / І. В. Степаненко // Філософія освіти. – 2006. – № 3(5). – С. 302–305.

References

1. Bondarevych I. M. Duhovna tsilisnist osobystosti: diisnist ta perspektyva / I. M. Bondarevych. – Zaporizhzhia: ZNTU, 2008. – 162 s.

2. Gorbunova L. S. Dydaktychni novatsii «World Didac 2006»: Svitovyi kontekst ta problemy rozvytku / L.S. Gorbunova // Filosofiya osvity. –2006. – № 3(5). – S. 291–301.
3. Kaznacheev V. P. Fenomen cheloveka: kosmicheskie i zemnye istoki / V.P. Kaznacheev. – Novosibirsk: Knizhnoe izdatelstvo, 1991. – 175 s.
4. Leontev A. N. Problemy razvitiia psihiki. Chelovek i kultura / A. N. Leontev. – M.: Izdatel'stvo Moskovskogo un-ta, 1981. – 584 s.
5. Leontev D. A. Psihologia smysla: priroda, stroenie I dinamika smyslovoi realnosti / D. A. Leontev. – M.: Smysl, 1999. – 487 s.
6. Sabaduha V. O. Evrystychna znachushist idei iierarhii sutnisnyh syl liuduny dlia zminy paradygmy zhittiediialnosti / V. O. Sabaduha / Transformatsia paradigm myslennia ta kontseptsii znania pid vplyvom suchasnyh vyklykiv u zagal'ni, sotsial'ni, praktychnii i prykladnii filosofii : materialy mizhdystyplinarnoi konferentsii, 29-30 lystopada 2007r., Lviv / vidp. za vypusk Karas A. F. – Lviv : Lviv. nats. un-tet im. I. Franka, 2007. – 160 s.
7. Stepanenko I. V. Prioritety i tsinnosti suchasnoi osvity. Pedagogichne samovyznachennia Ukrainy (informatsia pro robotu VII mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Osvita i dolia natsii» / I. V. Stepanenko // Filosofiya osvity. –2006. – № 3(5). – S. 302–305.

БОНДАРЕВИЧ И.Н.

кандидат философских наук, доцент кафедры философии
Запорожского национального технического университета (г. Запорожье, Украина)
e-mail: bondarevych@ukr.net

АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЙ ПРИНЦИП КАК ОСНОВАНИЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

В статье анализируется антропологический принцип модернизации образования в узком и широком контекстах. Делается вывод, что узкий смысл антропологического принципа позволяет обозначить ориентиры образовательной деятельности в ситуации стабильного общественного развития. Активные трансформационные процессы в обществе объективно требуют уточнения антропологического принципа в широком контексте, который позволяет конкретизировать направление изменения парадигмы бытия посредством уточнения особенностей современного этапа антропосоциогенеза. Широкий контекст антропологического принципа сформулирован следующим: каждое образовательное звено и высшая профессиональное образование в том числе должны необходимо способствовать раскрытию индивидом психо-социо-духовных горизонтов.

Ключевые слова: новая парадигма образования, антропологический принцип модернизации образования, безличностная и личностная парадигмы бытия, особенность современного этапа антропосоциогенеза.

BONDAREVYCH I.

Doctor of Philosophy, Associate Professor of Philosophy Department,
Zaporizhzhya National Technical University (Zaporizhzhya, Ukraine)
e-mail: bondarevych@ukr.net

ANTHROPOLOGICAL PRINCIPLE AS BASIS OF EDUCATION MODERNIZATION

Summary

On the way of national-democratic transformations the transformation of Ukrainian society is a systematic, multifaceted task realization of which requires simultaneous and concerted changes in all spheres of public life, that, all in all, actualises the question of fundamental positions of functioning of the public systems in quality of dynamic integrity. In this context the fundamental questions of reformation the education sector are formation a register of fundamental positions of a new type of educational activity, development of its methodological bases, creating its overall turn-based database tactical technologies for its implementation.

The question of fundamental principles of educational activity is updated in the conditions of transformation a public life, when disparity of educational and existence standards becomes apparent. In the

domestic space this phenomenon appeared in the second half of the 20th century. Question about fundamental principles of educational activity were discussed in the different planes of scientific discourse: pedagogical, psychological, philosophical.

Among the fundamental positions in new education paradigm we can distinguish two categories. The first category includes that, which relate the questions about the education's maintenance and forms, which play the role of reference points in the process of internal restructuring, reorganization the system of education. Fundamental positions that relate the questions of purposes and aim of educational activity are belonged to the second cohort - they outline external interconnections of the system of education with the other social systems. The former have a philosophical-psychological-pedagogical and subject-scientific foundations, and the later are full of purely philosophical foundation and represent a boundary justification of a new education paradigm.

Anthropological principle education structure, which is answering a question about an aim and purposes of new educational process, regulates strategic reference-points of that principle, delineates the boundaries of its modernization methods is investigated in the article.

It's possible to talk about anthropological principle of education structure in the narrow sense and in the wide sense. What is more, both are dialectically connected. The first is that education should contribute to the effective human activity, allowing a person to fulfill his potential and to develop in unison with society. There are serious difficulties with realization of this principle. In oligarchic societies the anthropological mission of education is aimed at personal development. In democratic societies the social functions of education are more pronounced. Thus, objectively co-evolutionary of the development of individual and society is conditioned with the peculiarities of socioeconomic and political society development.

Note that the narrow sense of anthropological principle allows to determine the reference-points of educational activity in the situation of stable social development. But Ukrainian society is in the phase of socioeconomic transformations and the narrow sense of anthropological principle does not allow to determine the reference-points of new educational activity exactly. Objectively their clarification is needed by dint of wide maintenance of anthropological principle, which concretizes the direction of changes in existence paradigm with help of explanation the features of anthroposociogenesis at the contemporary stage. Wide sense of anthropological principle provides the correlation of education paradigm to the nowadays stage.

Wide maintenance of anthropological principle of educational paradigm we specify as follows: every educational link, including higher professional education, necessary have to direct an individual and permanently to open his psychosociospiritual horizons. Knowledges, ability and skills which are the aim of educational process today, must be reinterpreted as personal development facilities. Speech goes also about otherwise understanding the role and value of subject knowledges. It should become one of the personal development facilities of a pupil or a student too. Then, there is a necessary problem of determination the criteria and personal development levels which will be corresponding to every educational level.

Keywords: a new paradigm of education, anthropological principle of modernization of education, personal and impersonal existence paradigms, the features of anthroposociogenesis at the contemporary stage.

УДК128:141.7

ВОРОНОВА Г.В.

кандидат філософських наук,

доцент кафедри суспільних і гуманітарних наук

Державного економіко-технологічного університету транспорту (м. Київ, Україна)

e-mail: 190975@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ «ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ»

Анотація

Стаття присвячена пошукам визначення що ж, врешті-решт, є життя як таке? В чому полягає сутність людського життя? Які загальні риси притаманні останньому і яка специфіка його відрізняє? Пошук відповідей на ці питання, які ведуть як представники різних галузей, так і філософи, пов'язаний з поняттям "життєдіяльність", навколо якого він, власне кажучи, в основному і концентрується.